समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

নৱম শ্ৰেণীৰ পাঠ্যপুথি

সমাজ বিজ্ঞান

ইতিহাস

পাঠ - ২

ভাৰতীয় জাতীয়তাবাদৰ উন্মেষণ

অংশ – ৩

অনামিকা দাস

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

জাতীয় অনুষ্ঠান গঠনৰ প্ৰস্তুতি

- পাশ্চাত্য শিক্ষাৰ ফলত ভাৰতত আধুনিক ৰাজনৈতিক ধাৰণা আৰু সংগঠনৰ বিকাশ ঘটিছিল।
- ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষৰ ফালে ৰাজনৈতিক সংঘৰ বৃদ্ধি হ'বলৈ ধৰিলে।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- ১৮৭৬ চনত সুৰেন্দ্রনাথ বেনার্জীয়ে ইণ্ডিয়ান এছ'চিয়েচন প্রতিষ্ঠা কৰে।
- ই আছিল সর্বভাৰতীয় ৰাজনৈতিক সংঘ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- সুৰেন্দ্রনাথ বেনার্জী আছিল প্রথম ভাৰতীয় আই চি এছ বিষয়া।
- সৰু সৰু কাৰণত চাকৰি হেৰুৱাই ৰাজনৈতিক কামত নিজকে উৎসর্গা কৰিছিল।

- বেনাৰ্জীয়ে ভাৰতৰ জনসাধাৰণৰ মাজত ৰাজনৈতিক চেতনা বৃদ্ধিৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল।
- ভাৰতীয়সকলৰ বাবে এক উমৈহতীয়া ৰাজনৈতিক কাৰ্যসূচী সৃষ্টিৰ বাবে তেওঁ কাম কৰিছিল।

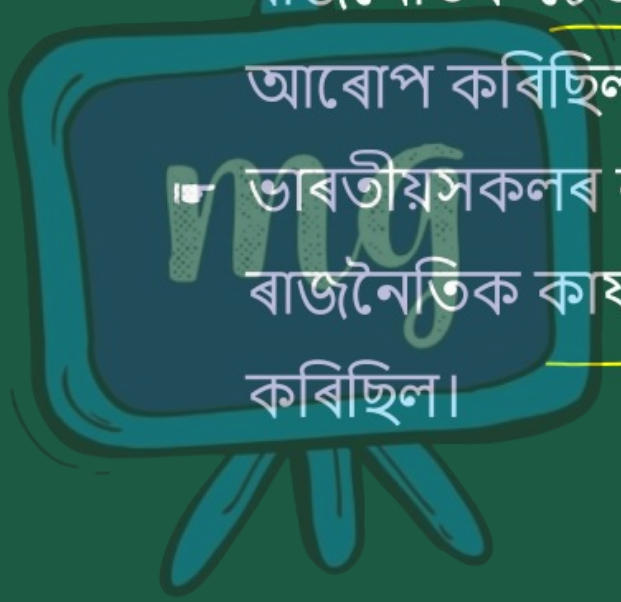

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

আইচিএছৰ বাবে বয়স —

- লৰ্ড লিটনৰ সময়ত ব্ৰিটিছ চৰকাৰে আই চি এছ পৰীক্ষাৰ বাবে সৰ্বোচ্চ বয়স ২১ বছৰৰ পৰা ১৯ বছৰলৈ হ্ৰাস কৰে।
- ভাৰতীয়সকলৰ বাবে চাকৰিটো অধিক কঠিন হোৱাৰ বাবে এই কাম কৰা হৈছিল।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

☛ লণ্ডনত অনুষ্ঠিত হোৱা পৰীক্ষাৰ বাবে ১৯ বছৰীয়া ভাৰতীয়ৰ বাবে যোগ্যতা অৰ্জন কৰাত অসুবিধা হৈছিল।

☛ এই নীতিৰ বিৰুদ্ধে সুৰেন্দ্রনাথ বেনার্জীয়ে সৰ্বভাৰতীয় আন্দোলনৰ আয়োজন কৰিছিল।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- ভাৰতীয় অসামৰিক সেৱা আন্দোলনে ভাৰতীয়সকলৰ মাজত ৰাজনৈতিক চেতনা বৃদ্ধি কৰিলে।
- শক্তিশালী জনমত গঢ়ি তুলিবলৈ বেনার্জীয়ে ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰান্ত ভ্ৰমণ কৰিছিল।

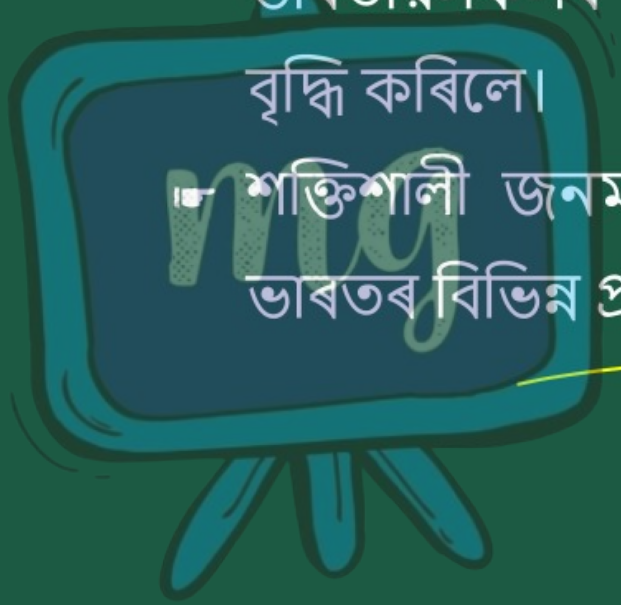

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- পৰীক্ষার্থী বয়সৰ সীমা হ্ৰাস কৰি ভাৰতীয় বঞ্চিত কৰাৰ বিষয়টো ইংৰাজ চৰকাৰৰ ওচৰত উত্থাপন কৰিবলে ইণ্ডিয়ান এছচিয়েচনে প্ৰখ্যাত বেৰিষ্টাৰ লাল মোহন ঘোষক লণ্ডণলৈ পঠিয়াইছিল।
- তেওঁৰ যুক্তি দক্ষতাই অশেষত বয়সৰ উচ্চসীমা ২১ বছৰ ধার্য কৰিবলৈ ইংলেণ্ড চৰকাৰক বাধ্য কৰিছিল।
- সুৰেন্দ্রনাথ বেনার্জীয়ে আৰম্ভ কৰা প্ৰথম সর্বভাৰতীয় আন্দোলন সফল হৈছিল।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

ইলবার্ট বিল —

- গৱর্ণৰ জেনেৰেল লর্ড ৰিপনে (১৮৮০-১৮৮৪) ছাৰ ৰমেশ চন্দ্র মিত্রক কলিকতা উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ মুখ্য ন্যায়াধীশ হিচাপে নিযুক্তি দিয়ে।
- ভাৰতৰ ইউৰোপীয় সম্প্রদায়ে এই নিযুক্তিৰ বিৰোধিতা কৰিছিল।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

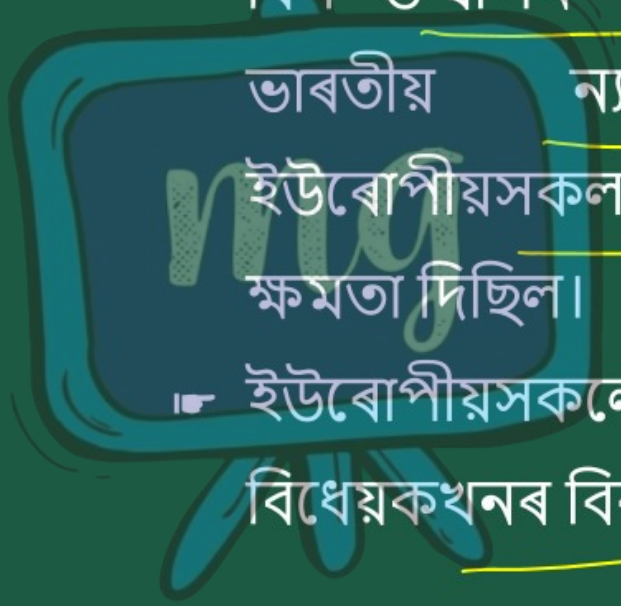

- বৃটিছ চৰকাৰৰ আইন সদস্য ইলবার্টে এখন বিল উত্থাপন কৰি জিলা দণ্ডধীশ পর্যায়ৰ ভাৰতীয় ন্যায়াধীশসকলক অভিযুক্ত ইউৰোপীয়সকলৰ বিৰুদ্ধে বিচাৰ কৰাৰ ক্ষমতা দিছিল।
- ইউৰোপীয়সকলে তীব্ৰ প্রতিক্রিয়া প্রকাশ কৰি বিধেয়কখনৰ বিৰুদ্ধে আন্দোলন আৰম্ভ কৰে।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- সুৰেন্দ্রনাথ বেনার্জীৰ নেতৃত্বত শিক্ষিত ভাৰতীয়সকলে ইলবার্ট বিলৰ সমর্থনত আন্দোলন আৰম্ভ কৰে।
- এই আন্দোলনে ভাৰতীয়সকলৰ মাজত জাতীয়তাবাদৰ মনোভাৱ বৃদ্ধি কৰিলে।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

☛ ইলবার্ট বিলক কেন্দ্র কৰি ভাৰতীয়ৰ মাজত একতা গঢ়িবলৈ ইণ্ডিয়ান এছচিয়েচনে কলিকতাত জাতীয় সন্মিলন আহ্বান কৰে।

☛ সমগ্র ভাৰতৰ প্রতিনিধিয়ে সন্মিলনত অংশগ্রহণ কৰে।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- ভাৰতীয় জাতীয় সন্মিলন আছিল প্ৰথম সৰ্বভাৰতীয় সন্মিলন।
- ই ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ ভেটি স্থাপন কৰিছিল।

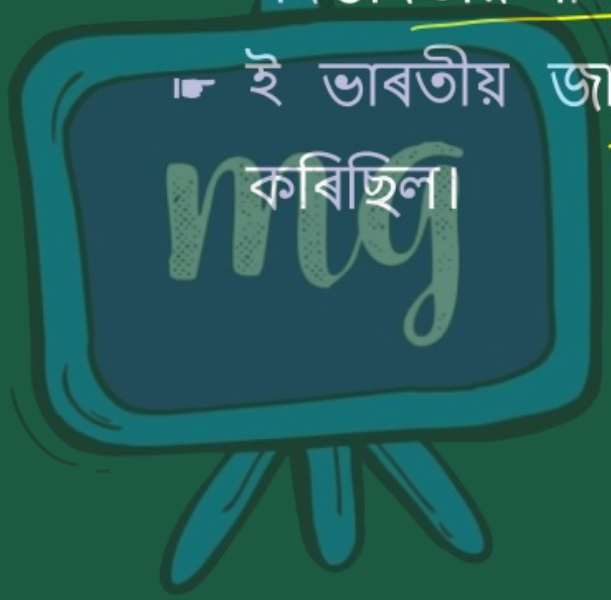

ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ

- লৰ্ড ডাফৰিনৰ কাৰ্যকালত (১৮৮৪-১৮৮৮) অৱসৰপ্ৰাপ্ত ইংৰাজ অসামৰিক কৰ্মচাৰী এলেন অক্টেভিয়ান হিউমে ভাৰতীয়সকলৰ বাবে সৰ্বভাৰতীয় সংগঠন গঠনৰ উদ্যোগ লৈছিল।

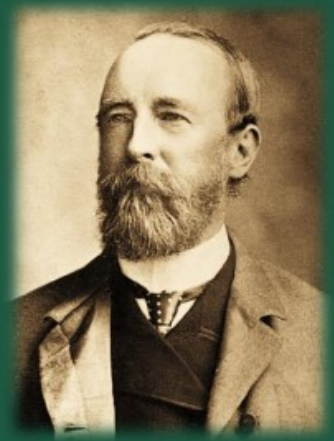

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

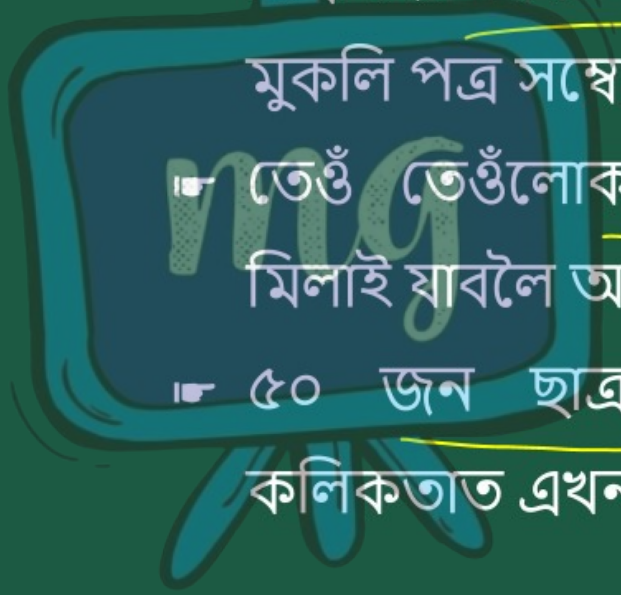

- হিউমে ১৮৮৩ চনৰ ১ মাৰ্চত কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতকসকলক উদ্দেশ্য এখন মুকলি পত্ৰ সম্বোধন কৰে।
- তেওঁ তেওঁলোকক মাতৃভূমিৰ সেৱাত হাত মিলাই যাবলৈ আহ্বান জনায়।
- ৫০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সহযোগত হিউমে কলিকতাত এখন বৈঠকৰ আয়োজন কৰে।

- ইণ্ডিয়ান নেচনেল ইউনিয়ন নামেৰে নামাংকিত এই বৈঠকখনে জাতিৰ স্বার্থৰ বাবে এটা সর্বভাৰতীয় সংগঠন গঠনৰ পোষকতা কৰিছিল।
- বম্বাইত, এখন মহাসভা আয়োজন কৰাৰ প্রস্তাৱ লোৱা হৈছিল।
- লর্ড ডাফেৰিনে এই প্রচেষ্টাত হিউমক উৎসাহিত কৰিছিল।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- ১৮৮৫ চনৰ ২৮ ডিচেম্বৰত বম্বেৰ গোকুল দাস তেজপাল সংস্কৃত মহাবিদ্যালয়ত মহাসভাখন অনুষ্ঠিত হয়।
- দেশৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ পৰা ৭২ জন প্ৰতিনিধিয়ে সভাত অংশগ্ৰহণ কৰে।
- সংগঠনটোৰ নাম ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ।
- কলিকতাৰ বেৰিষ্টাৰ ৱমেশ চন্দ্ৰ বেনার্জীক প্ৰথম সভাপতি হিচাপে নিৰ্বাচিত কৰা হয়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- জনসাধাৰণ আৰু দেশৰ স্বাৰ্থত কাম কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল।
- প্ৰথম বছৰবোৰত কংগ্ৰেছে মধ্যমীয়া নীতি গ্ৰহণ কৰিছিল, প্ৰাৰ্থনা আৰু আবেদনৰ জৰিয়তে কাম কৰিছিল।
- ই ব্ৰিটিছ চৰকাৰৰ সৈতে বন্ধুত্বপূৰ্ণ সম্পৰ্ক বজাই ৰাখিছিল আৰু প্ৰশাসনত ভাৰতীয় প্ৰতিনিধিত্বৰ লক্ষ্য ৰাখিছিল।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

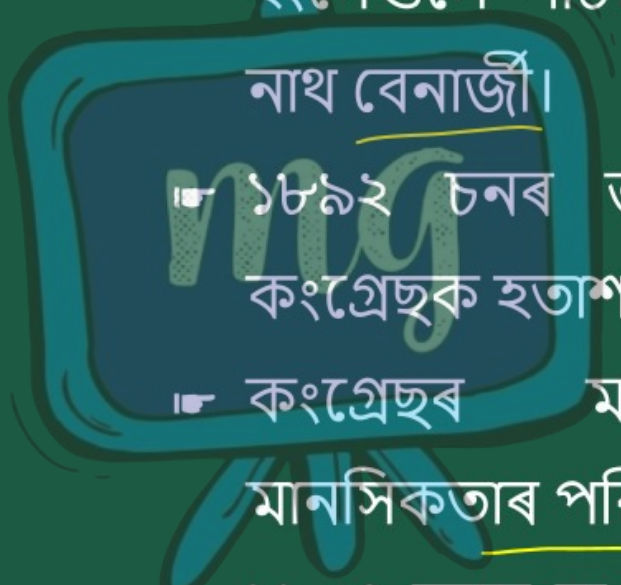

- ১৮৯০ চনত কংগ্রেছে ভাৰতীয় দল এটা ইংলেণ্ডলৈ পঠিয়াইছিল, যাৰ নেতৃত্বত সুৰেন্দ্ৰ নাথ বেনার্জী।
- ১৮৯২ চনৰ ভাৰতীয় পৰিষদ আইনখনে কংগ্রেছক হতাশ কৰি তুলিছিল।
- কংগ্রেছৰ মাজত আবেদন-নিবেদনৰ মানসিকতাৰ পৰিৱৰ্তন হৈছিল।
- ১৯০৭ চনত কংগ্রেছ দুটা শিবিৰত বন্দী হয়- নৰমপন্থী আৰু চৰমপন্থী।

দাদাভাই নৌৰজীৰ অৱদান

- ভাৰতীয় জাতীয়তাবাদৰ মূল অৱদানকাৰী।
- ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছৰ প্রতিষ্ঠা কালৰ পৰা প্রত্যক্ষভাৱে এই অনুষ্ঠানত জড়িত আছিল।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- এজন সফল উকীল, যিয়ে লণ্ডনত বসতি স্থাপন কৰিছিল।
- বৃটিছ কমনছ সভালৈ নির্বাচিত হোৱা প্রথম ভাৰতীয় (১৮৯২)।
- লিবাৰেল পার্টিৰ সদস্য গ্রহণ কৰি ইংলেণ্ডৰ ৰাজনীতিত প্রৱেশ কৰিছিল।

- তাত তেওঁ ভাৰতৰ সমস্যা সম্পৰ্কীয় বিষয় উত্থাপন কৰে।
- তেওঁ ব্ৰিটিছ চৰকাৰক আহ্বান জনায় যে —
  - ভাৰতৰ আৰ্থিক দিশত নজৰ দিয়া।
  - দৰিদ্ৰসকলৰ বাবে কল্যাণমূলক ব্যৱস্থা আৰম্ভ কৰা।

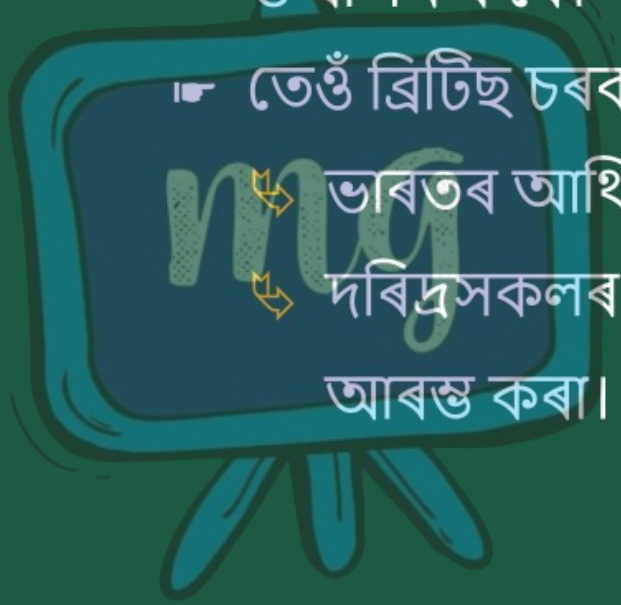

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

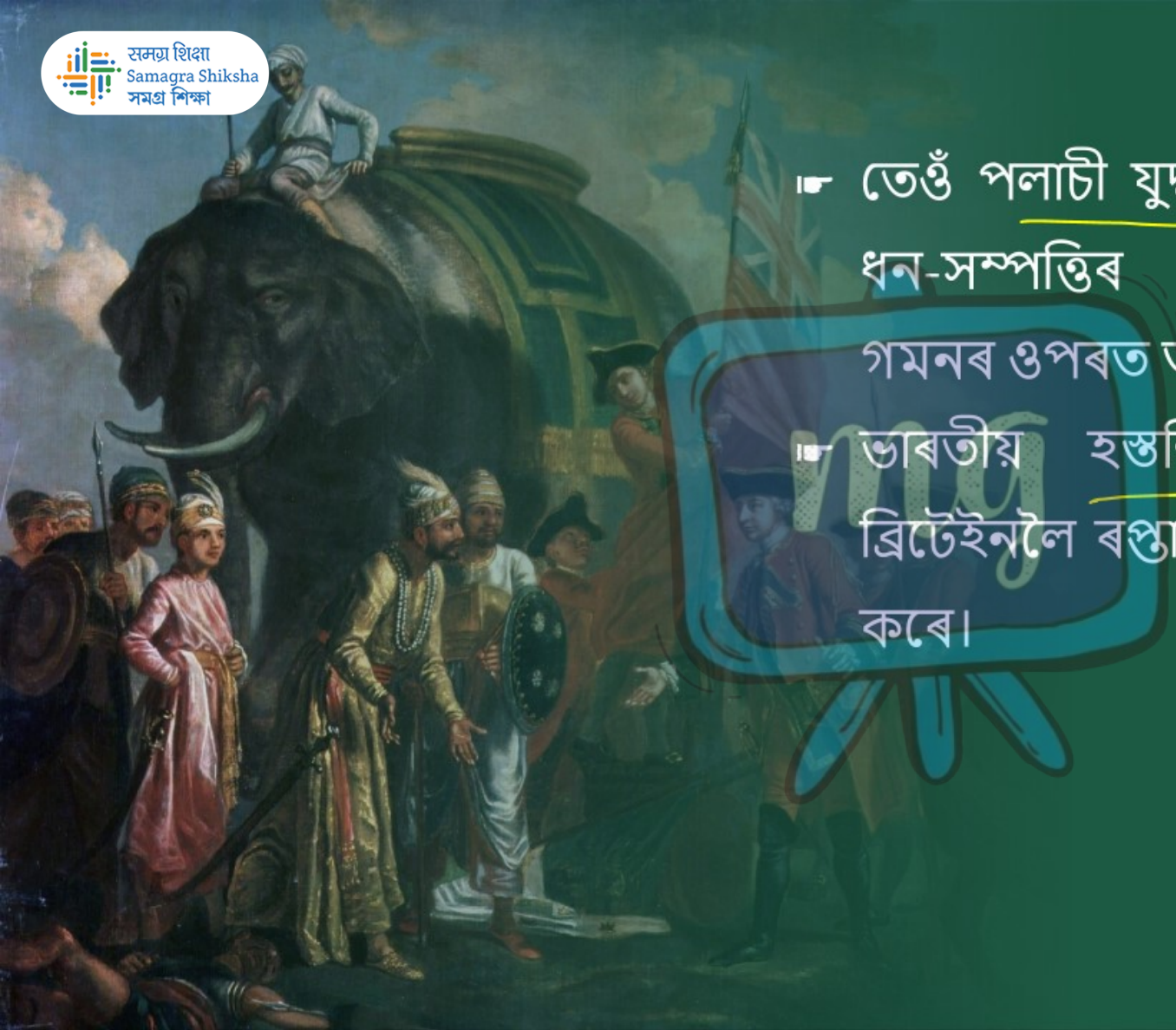

- তেওঁ পলাচী যুদ্ধৰ (১৭৫৭)ৰ পিছত ভাৰতৰ ধন-সম্পত্তিৰ ব্ৰিটেইনলৈ অবিৰতভাৱে গমনৰ ওপৰত আলোকপাত কৰে।
- ভাৰতীয় হস্তশিল্পৰ পৰিৱৰ্তে কেঁচামাল ব্ৰিটেইনলৈ ৰপ্তানি কৰাত তেওঁ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰে।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- ভাৰত আৰু চীনৰ মাজত আফিঙৰ ব্যৱসায় বিলুপ্ত কৰাৰ দাবী জনায়।
- ভাৰতীয় ধন ভাৰতত খৰছ কৰিব লাগে বুলি যুক্তি দিছিল।
- বৃটিছ পার্লিয়ামেণ্টত ভাৰতীয়ৰ বাবে স্বশাসনৰ দাবী তুলিছিল।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

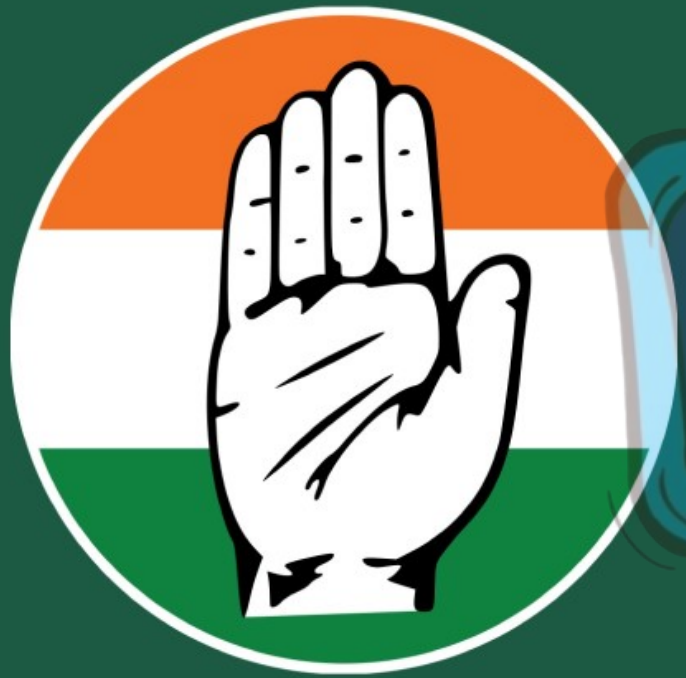

- ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছক তিনিবাৰ সভাপতিত্ব কৰিছিল —
  - ১৮৮৬ চনত
  - ১৮৯৩ চনত
  - ১৯০৬ চনত
- ১৯০৬ চনত তেওঁ ঘোষণা কৰিছিল যে কংগ্ৰেছৰ লক্ষ্য হৈছে ‘স্বৰাজ লাভ’।

মূল্যায়ন

১) ইণ্ডিয়ান এছ'চিয়েচন কোনে প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল ?

২) ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ কেতিয়া প্ৰতিষ্ঠা হৈছিল ?